

KÖZMŰVELŐDÉS

KIADJA AZ ERDELYI RÓM. KATH. IRODALMI TÁRSULAT. — MEGJELNIK MINDEN SZOMBATON.

Felelős szerkesztő: Wagner Sándor.

A lap szellemi részét illető cikkek a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénztári-, az esetleges reklamációk pedig a kiadóhivatalnak küldendők.

Az előfizetés díjai:

Egész évre — — — — —	8 Kor.
Félévre — — — — —	4 „
Negyedévre — — — — —	2 „

Gondolatok az ujszeminarium körül.

Az igazgató tanács tanügyi bizottságának szíves figyelmébe.

Mikor az egyetemi ifjúságot kezdik észre venni, azzal a nagyhatású erővel vetnek komoly számot, mely kizárólag az ifjúságban rejlik. Nem rossz jel ez, sőt elismerésre érdemes cselekedet, különösen akkor, ha az ifjúság dolgát hányják-vetik illetékes tényezők azzal a kifejezett szándékkal, hogy a bajokon javítani, a régi rossz rendszereken változtatni akarnak. Mert fölösleges is tán kimondani, hogy az a pár ezer egyetemi polgár, mely a legkomolyabb küzdelemre, az életre készül, nemcsak a nyomdászinasok szerepkörébe vágó feladatra, a fáklyahordozásra, utcai demonstrációkra alkalmas, de sokkal inkább tapasztalt tanügyi férfiak, érett, józannelmiek utmutató tanácsaira, vezetéseire, felvilágosító megjegyzéseire, melyeket szívesen adnak öök, valahányszor őket e célból fölkeresik.

Ezuttal fordítva történjék a dolog. Legyenek megszívvelve ezek a szavak, me-

lyek számyra kelnek az ifjúság részéről egy olyan elmélyedő pillanatban, mikor az ép elmével és friss szemmel fontolgatja a maga dolgait. Ilyen pillanatok vannak és lesznek, s ilyenkor csupa gyönyörűség rá nézni az ifjúra: nem mosolyog, arcizmai meg se mozdulnak, érez, lát és gondolkodik . . .

E kis praeludium vezesse be a következőket. Új szeminarium hírére vette szárnyára a szellő, szolt róla a sajtó s apróra lelkesülten beszél az ifjúság. A kolozsvári katolikus egyetemi ifjúság új otthon kap. díszeset, célszerűet, modernet, berendezve korszerűen, nem hiányzik majd beöle az előrehaladás sokszerű vívmánya, egy kis kényelem is lesz benne, otthonias is lesz: szóval diák-otthon lesz, a szó igaz értelmében, hogy szívesen megy a diákember, boldogmíg lakója s az emlékezés csillogó arany fátylán néz vissza rá, ha már kiröpült beöle. A régi, tisztességben megőregetett falak leomolnak, s a nagy, kaszárnyaszerű szobák helyén keletkeznek cellák, egy és két lakóra berendezettek, me-

lyekben lehet leülni, könyvet olvasni, lehet magára maradni, gondolkozni, szóval ki lehet alakulni, emberré, tudós emberré lehet benne az ifjú, ki még egyéniség nélkül, iskolai törvények szigorúságát érzi, alig rakván le valamelyik erdélyi gimnáziumban az érettségi vizsgát.

Az intézet pedig mindenben új, célszerű s az egyetemi polgár szellemi fejlődését szolgálja. Házi rendjében számol a kialakuló félben lévő egyéniséggel, biztos tudatában van annak, hogy az egyetemi polgár a törvényszerűség és ellenőrzés alól csak most szabadult fel, lehet bizni benne, van önérzete, becsülete, s jobban óhajtja, ha saját meggyőződése szabja meg a tevékenysége szabadsága határait, mintha bizonytalanul mindenben a házi rend holt betűi után indul, s az egyéni kifejlődés helyett valami közös, szürke fegyver-kabátot ölt a lelke magára.

Ezek az emberek nem mind ügyvédek, mindnyájan bírók stb. lesznek, hanem jut belőlük katetrára, esetleg postára, pénztévezetkez, vasutra is. Ha pedig „studens“

T Á R C A.

A vallásos nő — a vallástalan nő.*

Írta: Korbuly Rózsika.

A nő jellemének legszebb zománca a magaslatos célokért, eszményekért való erős törekvés. Korszerű, alant dolgok nem igen hatnak rá: de annál inkább megragadják, lelkesedésre gyújtják a fenséges szépnek és jónak megnyilatkozása s a magaslatos célok. Jól is van ez így! — Ugyan mi lenne a gyöngye nővel, ha nem nem találna magának támaszt, mely erőt ad neki megküzdni az élet nehézségével, szembe szállni annak viharával . . .

Éreztlük — minek is tagadnók el, hogy gyöngék vagyunk; hasonlóan a májusi virághoz, mely széppé, megragadóvá teszi ugyan az ébredni kezdő természetet, kellemes, jól eső érzéseket kelt a szemléletben, de mindenki tudja, hogy e bájos, mosolygó, kis virág a legkisebb szellőre összerezzen, s hogy szépségét az erős vihar, a legelső fagy elpusztítja, megsemmisíti.

Találalon hasonlítja egy hírneves író a nőt virágokkal áfont kereszthez. A szépség, kellem-

lőség, báj ezek a virágok, melyek a keresztet, az élet keresztjét, átkarolják. És ha elhull, elhervad a virág? — S mily hamar elhervad! — Megmarad a nehéz, elviselhetetlennek látszó kereszt, az élet keresztje, mely annál súlyosabban nehezedik vállainkra, minél inkább gondolunk gyöngeségünkre. De, ha úgy akarja a nő, a kereszt tövében kibajt a hit, remény és szeretetnek örökzöldje, mely titokzatos erőt kölcsönöz az élet terhének elviselésére s megtanítja őt arra, hogy a földi élet minden bánata, keserve, boldogtalansága elvész a szeretet azon mindenható érzetében, mely a tabernakulumban a kenyér színe alatt elrejtőzött Istenembernek értünk dobogó szívében lakozik. Itt az oltár számlójánál visszhangra találunk a szenvedő kehelből előtörő sóhajok, fölsháradnak a titokban elsirt könnyek, itt érzi a nő igazán, hogy a fájdalom az Isten véghetetlen szeretetének adománya, véső az, melyet gyöngéd kezek igazgatnak, hogy a bűnbeesés után elfásult lélekből, e durva termésköböl Isten valódi képmása kialakuljon; hogy a türelem, kitartás, szelídség, alázatosság, tisztaság, lemondás szép erényeinek jellemző vonásai a valódi keresztény leiken visszattükröződjenek.

„A hit, a bizalom az élet kalauza.“ A ki komolyan akar kitűzött céljához eljutni, annak

kalauza nyomdokain kell haladnia. Vo'tak és sajnálattal tapasztaljuk, hogy vannak, a kik hit nélkül vének boldogulhatni, de mindannyian kénytelenek lesznek majd Rousseau-val bevalani. „E tévedésemről a tapasztalásból eléggé meg kell győződnöm — az ember úgy él, a mint hisz, s a ki semmit nem hiszen, annak semmi az élete is.“ Pedig vajmi kevesen vannak, a kik dicsekedhetnének azzal, hogy a vallást nélkülözhetik, s ezek? Ezek azok, kik saját látásuk szűk körét a világ látás körének gondolják, kiknek lelke a tárgyak külsőjéhez tapad s nem látják, hogy a vallás mégis benne van lelkük mélyében, miként a tenger tükre alatt fénylenek a koralltörzsek — nyugosznak a drága gyöngyök.

Az élet nehéz perceiben megtanul az ember vallásos lenni. Óh, nehéz percek a küzdelem pillanatai, midőn az igazság a tévedéssel, az önzetlenséggel, a rút önzéssel, a szeretet a szeretetlenséggel, szóval, midőn az erény a bűnnel kemény tusára kel. — E nehéz percekben, ezen erős küzdelemben, a fájdalom óráiban, terhes gondjai közepett van igazán szüksége a keresztény nőnek támaszra, erősségre, bátorító kezekre.

Mit tesz, mit kell ilyenkor tennie a keresztény nőnek? Elmegy, leborul az oltár lép-

* Felolvastattat a gyulafehérvári központi oltár-egyesületnek f. é. március 8-dikán tartott havi gyűlésén.

korában nem szokta meg követni a saját akaratát, meggyőződését, későn szerzi meg, mikor a meg nem érdemlett önállóságra jut.

Ezért nagy szellemi erőtartalék lesz a leendő új szemináriumban, ha kétszáz ember kétszáz egymástól lényeges különböző, eredeti, külön való egyéniségből fog állani. Ezek aztán olyan közéleti férfiak lesznek, kik inkább különböznek, mint hasonlítanak egymáshoz, véleményben, karakterben nem olyan unalmasan egyformák, mint a vásárpári termékekkel bebutorzott szobák.

Azt hiszük, hogy azok, kik az új egyetemi ifjak számára készülő internátust tervezik, ezt az ideát kipattantották, a megvalósításnak csak ezt az egyedül megfelelő és célszerű tervét viszik keresztül. Ez az eszme nem lesz idegen előttük. Ismerik a Schneller István egyetemi tanár „diák-otthon” tervét, ki bő szaktudással fejtegette ki, milyenek kell lennie az egyetemi „diák-otthonának, hogy az valóban otthona legyen az egyetemi polgárnak. Fejtegetésének lényege a régi kaszárnya rendszernek minden áron való elvetése s egy szabad, a tudóssá, emberré váló egyetemi hallgatónak, az ő erkölcsi fejlődésének, szociális viszonyának éppen megfelelő cella-rendszer behozatala. A tanügyi-bizottságnak minden tagja jól tudhatja, hogy az egyetemi évek tapasztalata az a fundamentum, melyre az egyetemi polgár jövőjét, pályafutását alapozza. Ne legyen elvétve ennek az alapnak megvetése, s ennek helyes lerakása körül nem szabad kimélni a pénzt, a fáradságot.

Az egyetem-utcai ódon, sárga falu épület alkalmas lehet dohányraktárnak, vagy

nagyobb kereskedelmi házak más célokra hasznosíthatják. De hogy egyetemi ifjak befogadjon, ezt, azt hiszem, semmiféle pedagógiai bölcsesség nem állíthatja. Nem lehet azzal előhozakodni, hogy innen több elég jó pozícióju úr kerül ki. Akkor ebben az intézetben 50, 60 egyetemi polgár *szorongott*, most 120, 130 tapossa egymás sarkát. Szobái izléstelenül alacsonyok, az ablakok kicsik, fényes nappal is csak az ablak alatt lehet olvasni, a szoba közepén felfomály dereng. A mi a berendezést illeti, mögötte marad az, az erzsébetvárosi állami középiskolai internátus közepes bebutorzásának. Mig ott egy jó igyekezetű fiúcska saját éjjeli szekrényén gyujthat gyertyát, ha rosszat álmodott, saját asztalánál magolhatja a „mensa”-t, ha igyekezete erőt vett lustaságán: a kolozsvári egyetemi ifjak haton, vagy nyolcan ülnek le az asztal mellé, egymás közvetlen közelében tanulni az egyszerűsített közigazgatást vagy a kereskedelmi és váltó-jogot. Ki gondol olyat, hogy ilyen asztalnál lehet tanulásról szó? Az csak arra való, hogy mint a Turgenyev orosz diákjai teszik, végigheverhetnek rajta nem nagy esztétikai örömeire a váratlan betoppanó vendégnek.

Ne aprózzuk a nyomorúság részleteit. Véletlenül kibújó cafatjai voltak ezek a koldus tarisznyának. A ki óhajtozza és van erős szemére rá, bekukucsálhat a bajtliba. Akad ott sok vizsgálódásra érdemes anyag. Sok év (talán évtized?) után biztató sugarak tűnnek fel. Már ez eszmének, az új szeminárium ideáljának felvetése reményeket táplál. Ezt az eszmét nagyon rég érlelheti

a szükség és igazán elérkezett az ideje, hogy tevékeny emberek keze életre keltse.

Hiszük, hogy az erdélyi román. kath. státus valamennyi tagja mélyen átéri az új intézet létesítésének égető szükségét. Olyan magas feladat az, mely két, három gimnázium felállításával felér. Mert ebbe az intézetbe gyűl össze Erdély katolikus ifjúságának színe, java. Ezt az ifjúságot legnagyobb részben a státus képezte, ehhez joga van beváltandó reményeket fűzni, s cselekvéseiben katolikus jelleget, erkölcsi tartalmat keresni. Megdönthetetlen tény, hogy katolikus ifjúság csak a szeminárium kapuin belül van. Ez tekintélyes számban vezérlő szerepet játszhatik az egyetemen, elsőseget parancsolhat magának mindenfelé. S ezt meg is teszi, s lelke egész erejével munkál rajta különösen akkor, ha otthonában felnövelő anyja, a status kezének simogatását érzi.

Hosszas vergődés után biztos és arra való kezekbe kerül a vezetőség. A harmonia az ifjúság és vezető között, a lehető legszebb. Az új igazgató programja egyetlen szóból állott. Mi volt ez az egyetlen szó? A *szeretet*. Programot úgy be nem tartottak, meg nem cselekedtek, mint ahogyan ő ezt az egyetlen, egyszerű felséges szót. Ha a tanügyi bizottság is ennek az igének jegyében dolgozik, úgy nem utópia az új szeminárium.

Kiss Menyhért.

A kath. sajtó nyomorúsága. Mindannyian mondjuk, uton-uttlén hirdetjük, át-érezzük, hogy a jelenkor viszonyai között, ha valamely irányzatnak a társadalmat meg akarjuk hódítani: akkor különösen a sajtó nyilatkozása volt. A tiszta, szelíd, alázatos szívű szűzet, boldog Alacoque Margitot, az oltáriszentség legbuzgóbb imádóját arra választotta, ki az Ur Jézus, hogy közvetítő legyen közte és az Egyház között, hogy tudtára adja az emberiségnek, mily nagy e szű. Szív szeretete az emberek iránt — ezen szentségi ihlet fokozta boldog Jolántában az önfeláldozást, ez batolta át anyai szívét, hogy gyermekeinek lelkében már zsenge korukban — mint ezabolhatóan kincseket — az Isten iránti szeretet oltotta.

Ime e kedves szentek az oltári szentség árnyékában, a tabernákulum ajtója előtt tanultak, mily értéktelenek, gyorsan hervadók a földi örömök — azért ők a földi lét szenvedéseinek tűziseiből fűzték életük fonalát, mely töviséken azonban az ima és töredelem könnyeinek égi harmata hervadást nem ismerő virágokat fakasztott. E virágok gyönyörben ringaták az eget, s jutalmul eltétett nekik az égi korona; így lettek ők gyöngö nők nagykőká, hatalmasokká. De mit szóljunk nemtek legszebb, legmagasztosabb példa képeről, a boldogságos szűz Máriáról? Ő a ker. nő igazi örök ideálja, mert benne látja megtestesülve a női erényeknek drága gyöngyroszatát az ártatlanságot, az Isten iránt való végtelen szeretetet, a határtalan fájdalomnak hősiességét. Oh ez a menyői szépség lebilincsel mindenkit: a költők tollán, a festők ecsetjén, a műfaragók vésőjén szűz Mária lett a művészet ideálja, a kibén egyes tulajdonságok megvalósulni látszóttak. De a legnagyobb lángelmék alkotásai is: Götbe Dorottyája, Vörösmarty Szép Ilonkája, Arany Pirokájája, Madách

esőjére, kiönti szívének minden bűjút, fájdalomt a legméltóságosabb oltáriszentség előtt, mert tudja, hogy az, aki a kenyér színe alatt rejtőzik, ugyanaz az isteni Üdvözítő, ki, mig itt a földön járt, annyi megtört szívet meggyógyított, oly sok sebet bekötözött. Tudja, hogy ez az édes Jézus igaz részvevő barát, ki minden érdek nélkül tud és akar ő rajta segíteni. Megérti a keresztény nő azt a hívő vigasztaló szöveget, a mely két ezer év óta üdvendeztetni a keresztény világot. Oh ti mindnyájan, kiket az életközdelem kifárasztott, kik érezték gyöngeségeket, különösen ti nők, kik tudjátok, hogy gyámolítóra van szükségetek, gyertek hozzám, ime itt vagyok éjjel, nappal az oltár szekrényében, gyertek, zokogjátok el nekem a mult és jelen keserveit, én bizton megenyhitem szenvedéteket és megnyugtatom a jövőért aggódó lelketekeket.

Erezzük gyöngeségünket, mely nemünknek tulajdona; tudjuk, hogy gyöngeségünknek egyedül orvossága az lenne, ha az erős Isten erejével erősítenők meg szívünket: halljuk a szöveget, mely megradja lelkünket s elvisz, elvezet egész a tabernákulum ajtójáig — miként a csillag a napkeleti bölcseket a betlehem-i jászolyhoz. — Menjünk tehát ez édesen hívő szöveg után, ne halogassunk az Ur Jézussal való szent egyesülést, a lelkismeretet kintó haszontalan bűnös elfoglaltság miatt. Használjuk föl a szent áldozás utáni perceket, melyek legboldogabb percei életünknek. A szeretet tartalma közénk az Üdvözítő, a szeretet tartalma nálunk egész a világ végéig, illő és méltányos, hogy mi is hasonló szeretettel közeledjünk feléje.

Mert bánuljuk ugyan az értelem hatalmas alkotásait, lelkünk fölemelkedik a nagyszerű művek láttára, de szívünk nem mozdul meg. Midőn azonban a szeretetnek ezen magasztos jelét látjuk, akkor lehetetlen, hogy emberi szív még ha éppen köből lenne is, hogy meg ne mozduljon; könnyek tolnak szemünkbe és ámulattal állunk meg előtte s e néma csodálat a legbiztosabb jele, hogy szívünk caordultig van tele — érzelmeink kifejezésére nem találunk szavakat.

Mi, különösen az oltáregyesületnek tagjai, vagyunk hivatva megmutatni a világnak, hogy igazán, komolyan értjük az Ur Jézusnak végtelen nagy szeretetét, mi vagyunk hivatva megmutatni, hogy valóban itt van az erősségnek azon forrása, melyből, ha igaz bittel, erős bizalommal, gátat nem ismerő szeretettel merít a keresztény nő, nincsen a világnak az a hatalmas, mely erőt tudna venni gyöngeségünkön, mert ez a forrás víz megadja szívünkben azokat a bangszalokat, melyek egyébként minden legkisebb érintésre megmozdulnak; ez a forrás víz, az mely erőt, bátorságot, kitartást nyújt a gyöngö nők az élet terhének, az élet nehézszerjének elviselésére, s megtanítja a nőt tűrni, szenvedni, lemondani. Ez a forrás víz tette nagygyá szű. Erzsébetet a szenvedések és megaláztatások közepett, hogy erényei előtt Luther meghajolt. E szentség sz. ihlete vezette boldog szű. Margitot a zárda falai közé, hol örök példa képe lön a valódi alázatoasságnak; ez tette szentéletű szű. Teréziát, kinek egész élete Krisztusért lángoló szeretetnek hatalmas meg-

tóra kell támaszkodnunk. A kath. restauráció minden vonalon szépen megindult, erősödött a kath. önértet, emelkedett a kath. hitélet, de hogy ezt a kedvező fellendülést általánosítsuk és meg is szilárdítsuk, ahhoz erős, hatalmas, élénk kath. sajtót kell teremtenünk. Nálunk éppen ez hiányzik. Még mindig nem tudunk versenyezni a zsidó és szabadköltöves lapokkal. Miért? mert a mieinkkel szemben nem vagyunk áldozatra készek, mert a mieinket nem támogatjuk sem anyagiilag, sem szellemileg. Ezért vagyunk még mindig „bumi serpens“-ek. Ezt az égető, jövőnkért érdeklő kérdést feszegeti az „Egyházi Közlöny“ 12. számában oly találóan, a helyzetet s gyöngéinket oly jól ismerően, hogy nem állhatjuk meg, hogy mint a kath. sajtó szerény munkásai ne közüljünk olvasóink számára e cikkből egyes részleteket okulás végett.

Hátha . . . hátha . . . lesz hatása? Mi a kath. sajtó nehezkes voltának, lassú fejlődésének oka? Így felel:

Elso ok természetesen a pénzhány. Naivitás volna persze arról ábrándozni, hogy ha én püspök lennék vagy milliomos, hát majd megmutatnám, hogy így meg úgy. Én csak az előfizetők szaporodásában találok a legbiztosabb orvosságot — ez idő szerinti. Tudom, hogy a legtöbb katolikus lap szomorú anyagi zavarok között tengődik. Olyan bizony édes kevés akad nálunk, amely busás osztalékok adhatna részvényeseknek, sine-cura honoráriumot kereszteszettek, munkatársaknak. Miért nem tömörülnek hát az előfizetők?

Megmondom. Mert kevés az érdekes hír, sovány a változatosság a hangulatkelésre hivatott lapok egyikében, másikában.

Ezt a „miért“-et kellene mindenekelőtt elsikkasztanunk. És most azokhoz szólok, akiknek az Isten erőt adott ahhoz, hogy mondani-valójukat nyomtatásra érett formában vessék papírra. Végtelenül nagy az indolencia ezen a téren.

De sok papja van széles e hazának, én Teremtőm, akiknek volna mit írniok, akik nem egy érdekesítő hírről szereznek értesülést, de

akik mégis sokkal kényelmesebbek, sem hogy írasszathoz üljenek! Magam nem egyet ismerek, akit megszálva tart a horror scribendi. Némelyik méltóságán alulnak tartja cikkezni vagy tanulságos líresekét küldeni egyik-másik katolikus lapba. A másik azt mondja: nem ér rá. A harmadik nem mer hozzátolni. A negyedik inkább elpipázza vagy elkaláberezi azt az időt.

De lekritizálni valamely katolikus sajtóterméket, oh ahhoz kitűnően ért minden hivatalos prókátör. Ahelyett, hogy inkább elnéző vagy dicsérő hangon bátorítanák s pénzzel meg híreket segítenék a nemes célra törekvő jó irányú lapot, leszólják minden csekély hibájáért és bizony sokan erényt csinálnak abból, hogy rendszerint el se olvassák azt az újságot, amelyet talán csak külső tekintetek miatt járatnak, de amelyről mégis oly souveren megvetéssel szeretnek ítéletet mondani.

Majd arról szólván, hogy minő veszteséget okoz egy-egy kath. lapnak a pártolás hiánya miatt való kidőlése, így folytatja:

Csak az tudja mérlegelni e veszteség nagyságát, aki figyelni és fölteni képes egy protestánsok, mint a zsidók vallási érzékenységét. Ah, bennünket mindenki lthet. Nem tördünk vele.

Belebuujunk az egyház megdöntötetel voltának agyonhasznált köpenyegébe, jól a szemükre huzzuk a papi tekintélyek középkori jellegű sapkáját s nem akarjuk észrevenni, hogy ma-holnap nemcsak vallásunkat dobálják sárral a ránk szabadított riporterek, hanem reverendánkat is lenyűzzák rólunk, párnáukat is kibuzzák alólunk.

Nincs olyan pap, akinek néha napján ne akadna valami mondani-valója vagy érdekes híresekje. Nincs olyan eldugott község, amelyben eszandóinkat legalább egyszer ne adódnék valami megírásra érdemes újság.

Miért ne élénkíthetők hát a mi lapjaink tartalmát? Miért ne szaporíthatnók mi is az újdonságok rovatát? Nerősteljük ezt az Isten nevében végzendő munkát. Ha írásunk ügyetlen, az még nem baj. Ott a szerkesztőség, majd az kifészli a stílust.

Évaja csak egy-egy halvány vonás az Isten anyjának fentköltéséből. Joggal mondhatjuk, kiálthatunk föl az egyházi ének szavaival:

Te vagy földi éltünk vezér csillaga,
Édes reménységünk kegyes szűz Anyja!

Mint a csillagok milliói a sötét égbolton, úgy tündökölnék a példák előttünk, csak követnünk kell. Az úr Jézus misztikus életének felfogatása, isteni szünetének, hívő szózatának követése, a női nem ideáljai, alakjainak követése; ezek teszik nagygyá, erőssé, kitartóvá a gyöngye néit.

Föl tehát a szívekkel; bocsássunk tért az isteni kegyelemnek, oh mily más szíben fog fölteni előttünk az élet. Irtsuk ki szívünkéből a közönyösségnek hervasztó porát, mely gyöngíti, elsívja lelkünknek életét erejét, melyet a buzgó imádság nyújt a nőnek. Imádság, ez a biztos evező, mely a szívet a szenvedések hullámai között a megnyugvás, a béke partjára vezeti, azért mondja egy jeles író: „Imádkozó nő lebilincselő jelenség, királynő, ki koronáját nem vesztheti, madár, mely akkor is dalol, mikor török alatta az ág, tudván, hogy szárnya van.“ Ez a vallásos nő képe.

A női méltóság, a kereszttel áll vagy bukik. Ismerjük a szomorú képeket, melyeket a Krisztus előtti századok nyújtanak a női nemről. A nőnek egyéni jogát a teremtés céljainak megfelelően az Údvözítő szerezte vissza. Halottunk az evangéliumi bűnös asszonyok történetét, s a Jákob kútjánál levő történetet; tudjuk a paradicsomban tett ígéretet, tudjuk, hogy a kereszt alatt nők tartottak ki, legelőször nő-

nek jelent meg édes Údvözítőnk dicső föltámadása után. Van-e nő, ki ennyi jószágot, ennyi kegyelmet felejtani bírja? Ha igen, akkor méltán jegyzi meg Hukai Lipót: „a vallástalan férfi csak elszomorít, szájalmat kelt, a vallástalan nő kétségbe ejt.“ Szépsége, műveltsége mellett csak mosolygó rém ő. Végünk volna, ha a vallásos érzés kihalva a női szívből, valamint a nevelés is lesújtóan hibás, ha a tudatos hit s ebből fakadó erkölcsi érzés nem hatja át. Lélektani igazság az, hogy a nőben sokkal erősebb az érzés, mint az akarat, innen magyarázható meg, miért mondja az író kétségbeesetnek az ilyen nő állapotát. Kétségbeeset, mert az ilyen nőt megteríteni vajmi nehéz dolog, erősebb léven lelkében a rossza való bajlandóság, mint a rossz érzés elnyomására szükséges akarat. Magától érthető, hogy az ilyen nő megterítése sokkal nehezebb dolog, mint az első pillanatra látszik. Az ilyen nő valóban keresztre feszíti az Údvözítőt, ki környedve a nehéz teher alatt, halad keresztül a világon. Hol vagy Veronika, hogy lelked felér kendőjével letöröljed véres verejtékemet?

Órizzkedjünk mindattól, a mi hitünket meggyöngíthetné, s ha kételyünk támad, menjünk, boruljunk a Golgota tövében az oltári szentség elé, hol érettünk és mi velünk szenved az édes jó Jézus; itt eloszlik a kétely, megkönnyebbül a szív, erőt, vigaszt lel a szenvedő, bátorságot, megnyugvást a félénk. „Mert nincs keserűség az Ó közelében, sem unalom az Ó társaságában.“

A maguk részéről éppen az utolsó sorokra vonatkozólag még csak azt a szíves kérést intézzük, hogy lapunknak különösen az egyházi rendből és a tanítói karból kikerülő olvasói kegyeskedjenek minden olyan dolgot nekünk megírni, a melyekről feltehető, hogy szélesebb körben, egyházmegyénkben érdeklődést keltethetnek. Így bizton ígérhetjük, hogy a *Közművelődésnek* nemcsak többi, hanem *hírcsoportja* is élénk, változatos és érdekes lesz.

Az Erdélyben 1902-ben tényleg fegyveres szolgálatban állott haderő viszonya, az Erdélyben élő hitfelekezethez és nemzetiségekhez.

Az alap, melyen ezen viszonyt nézem és felfejteni megkísértem az 1900. évi népszámlálás és az 1902-évre szóló hadsereg állapotonak erdélyi kimutatása.

Erdélyben 1900-ban volt római katolikus 333.749; görög kath.: 706.247; gör. keleti: 774.232; evangélikus-lutheranus 222.400, evangélikus-református 365.108; unitarius 64.497; zsidó 53.989; egyéb 422. Ezek főösszege kiteszen 2.520.654-et.

Ugyancsak Erdélyben a XII. hadtestben 1902-ben szolgált katona: r. kath. 3240; gkath. 3480, g. keleti 3126, ev. luth. 1657, ev. ref. 2972, unitarius 369, zsidó 361, összesen 15.206.

A honvédségnél tényleg fegyver alatt állott rkath. 609, gkath. 902, gör. kel. 971, ev. luth. 475, ev. ref. 470, unitarius 114, zsidó 80, összesen 3621. Ezen két összeg egybe véve kiteszen 18.827 létszámot.

Keresünk fel tehát az arányszámot és hasonlítsuk azt egyenként a felekezetek számához.

Világos, hogy ha Erdély összes népessége 2.520.654 lélek és katonasága 18.827 lélek: akkor mindeu 133 főre egy fegyveres szolgálatban álló katona jut.

Ezen arányszám szerint: I. 333.749 róm. kath. népségnél 2509 rendes katona jutna, de tényleg több van; van ugyanis 3549. Tehát az arányszámon felül van 1340 ember.

II. 365.108. evang. református népségnél: 2745 rendes katona jutna; de tényleg van 3442; tehát az arányszámon felül van még 697 ember.

III. 64.497 unitarius felekezeti népségnél 484 ember jutna. És tényleg csakugyan van 483 ember fegyverben. Ez az arány tehát jól megközelíti a mértéket.

IV. 222.400 evang. lutheranus népségnél 1672 ember jutna, de tényleg van 2132; azaz, az arányszámon felül van 460 ember. Ez dicsőret is lehetne, ha nem állana a háttérben a fényes állás mellett a német nyelv, mely a hadseregbe vonja őket, hol a „hír“-től kezdve, a temetőben állítandó sírköveléiről . . . minden német. Ez az előny az I. II. III. alattiaknál hiányzik, és az arány még is kitűnőbb!

V. 53.989 zsidó vallású népség mellett: 405 katona jutna fegyver alá, tényleg van 411, tehát az arányszámon felül áll 36 ember.

VI. 706.247 görög katolikus népségnél: fegyver alatt kellene állani 5302 embernek, de tényleg szolgálatban van csak 4382, azaz, az arányszám alatt kevesebb 920 emberrel.

VII. 774.232 görög keleti vallású népségnél 5821 embernek kellene a hadseregben szolgálni. De tényleg kevesebb van. Csak 4097, azaz, az arányszámon alól van a jutalék 1821 emberrel. Nevezetes, hogy az erdélyi unitus oláh nép erősebb és alkalmazhatóbb fajnak bizonyul a sorozásnál, mint a görög keleti. Ezt mutatja a statisztika, mi ellen nehezen lehet okoskodni.

A királyi hadsereg erdélyi létszámát viszonyítva az Erdélyben tizenöt vármegye területén együtt élő nemzetiségekhez, következő eredményekre jutunk.

Erdélyben van magyar 814.994, német 232.919, oláh 1.397.182, szlovén 2386, rutén 1267, horvát 808, szerb 223, egyéb 27.109, mindezeket egybevéve 3.179.93.

1. Ha minden 133 emberre egy fegyveres katona jut: akkor 814.994 magyarra 6127 fegyveresnek kellene jutnia. De tényleg jóval több van. Van ugyanis 3849 katolikus, 3442 ev. ref. és 483 unitárius, egyebeket nem is névze ezek együtt 7774 embert adnak, tehát az arányszámom felül adnak 1647 embert.

2. Német nemzetiségű ki van mutatva Erdély tizenöt vármegyében 239.918, melyre 1803 fegyveresnek kellene jutnia. Tényleg azonban 2132 van; azaz, az arányszámom felül 329 ember. Fenn tett megjegyzésünk után itt egyéb következtetést nem szabad tennünk.

3. Oláh nemzetiségű ki van mutatva tizenöt vármegyében 1.397.182, melyre 10.094 fegyveres jutna. De tényleg kevesebb van; van gör. katol.: 4382, g. keleti 4097. Együtt véve 8479, azaz az arányszámom alól marad 1615 emberrel.

4. A többi nemzetiségeket egybevéve, úgy mint feebbe 31.793 lélekre jutna 239 katona. Itt a viszony így világos, de homályos marad a felekezeti viszonyok tekintetében, mert csak a zsidó felekezet lenne még hátra 361+80=441 emberrel, a hol az arányszámom felül állana 202 ember, kiket mind a zsidók javára betudni alig lehet.

Az olvasók tetszésére bízom ezen számadatokból következtetéseket kivonni. Csak attól kell óvakodnunk, hogy ne következtessük soha azt: ami a számokban nincs.

Bővebb egybevetés céljából még csak azt jegyzi meg ezen sorok írója, hogy Magyarország többi részeiben minden 131 emberre, Ausztriában is minden 131 emberre jut egy katona. Oroszországban 118-ra, Angliában 116-ra, Olaszországban 115-re, Németországban minden 89-re és Franciaországban minden 59-re!

Ubi desinit iudicia, incipit bella. A hadsereg a háború első és már elengedhetetlen feltétele, sőt több mint feltétel, az valóságos élő szervezet, mely a népeknek milliókba kerül. S az a nevezetes, hogy az általános fegyverkezést mindenütt a béke fenntartásával okolják meg. Talán ezért is mondják: *Si vis pacem: para bellum.* Ha békességet akarsz, légy készen a háborúra! *Nou quis, sed quid!*

H I R E K.

— Az Erd. r. k. Irod. Társulat választmány a f. hó 1-én szerdán d. u. 5 órakor a szokott helyen ülést tart.

— Püspök urunk f. hó 27-én a dél vonattal az Igazgató Tanács rendkívüli gyűlésére elutazott Kolozsvárra.

— Látogatás a gyfhehervári főgymnasiumban. Szamosi János dr. kolozsvári egyetemi tanár, az Erd. r. k. status Igazgató Tanácsának tagja, f. hó 25-én este Gyfhehervárra érkezett, hogy a másutt eloglalt Kun ez Elek dr. tankerületi főigazgató helyett főgymnasiumunkban a szokásos ellenőrzést végezze.

— Kinevezések. Molnár Mihály gelencei kántor tanító nyugalomban lévén, helyébe püspök urunk Pánczél Józsefet rendes kántortanítónak és Márton Mihály volt torjai tanítót ugyancsak Gelencére segéd-kántornak és rendes tanítónak nevezte ki.

— A húsvéti szentgyakorlatok a gyfhehervári főgymnasiumban márc. 21—25-ig voltak. A szent beszédeket P. Biró Ferenc jezsuita tartotta, a ki a legnehezebb vallási tételeket is oly természetes könnyedséggel, oly megkapó világossággal fejtegette, hogy ifjú hallgatóinak szívében soha el nem mosódó nyomokat hagyott. Előadásai telve voltak a szeretet tüzevel, a kath. meggyőződés lángoló hevével. A kath.

hit magasztos tanaiért való lelkesedés, a magyar földnek, a magyar hazának törhetetlen szeretetével oly szépen fonódott össze a beszédekben, hogy ifjainknak lelkesült arca, ragyogó szeme kézzel fogható tanúságot tettek arról, hogy a jó lelki atyánknak nyomos szavai nem hiába hangzottak el. Mi pedig azt a benyomást merítettük, hogy a magyar ifjakhoz szívből szívhez kevés misszionárius tud így beszélni, mint a miénk. Ilyen apostolok közremunkálásával mihamarabb ismét széppé, hatalmasá, virágzóvá lehet teenni azt a *Regnum Marianumot*, melynek megerősödéséért naponként buzognak és forrón imádkozunk mi magyar katolikusok. — Utolsó beszédében négy pontban foglalta össze előadásainak alapelveit, melyeknek görög időkre való megtartására buzdította az ifjakat. Emlékeztetnek és megtartásnak okáért ide iktatjuk szép tanácsait. A kath. ifjú mindenkori megtartatja testi és lelki épését 1.) ha fő hibái ellen hajthatatlanul küzd, 2.) ha állandóan kezében tartja a maga védelmére a *szellemi kardot* (t. i. naponként részleges lelkiismeret vizsgálatot tart önmaga megismerésére és megjavítására), 3.) ha eszménye az ifjú Jézus lesz az imádságban és munkában, minek elérésére mondja el gyakran e rövidke főhazát:

Itja Jézus hön szeretlek
És imádvá kérve-kérek
Édes Jézus változtass át,
Hogy hasonló legyek hozzád.

4.) Ha gyakran győnik és áldozik. Bizton hisszük, hogy ifjaink követni fogják ez üdvös tanácsokat és megszerzik magoknak a boldog élet alapfeltételeit. A jó lelki atyát fáradságos munkájában nagyban támogatta püspök urunk, ki minden egyes szent beszédtől végig hallgatott s alkalmlig maga is buzdítással, figyelemzetéssel, oktatással szólott az ifjakhoz, kiknek a lelkiyakorlatok befejezésül maga szolgáltatta ki az Ur szent testét.

— Mária leventéinek felavatása.

F. hó 25-én Gyümölcsoltó Boldogasszony napján d. u. 5 órakor telykemelő ünnepség ment végbe az ősi székesegyházban. Püspök ur ő méltósága avatta fel a gyulafehérvári főgymnasiumi Mária Kongregáció új tagjait, kiknek névsorát mult számunkban közöltük. Az ünnepi beszédt Kovács Lajos székesegyházi kanonok mondta. Nagy ékesszólással és lelkesedéssel fejtegette a Mária Kongregációk hasznát, történeti adatokkal mutatván ki, hogy egykoron ez az intézmény mennyire előmozdította Magyarország nagyságát és egységét s hogy annak idején a töröktől siralomvölgygyé tett „szép virágos kertet“ ismét virulóvá éppen a Mária Kongregációk tették. A beszéd után következett a felavatás, melynek befejeztével az új leventék kifejezték a felvétel iránt való óhajtaukat. Püspök ur rövid beszédet intézett a felavatottakhoz: „Ne felejtsetek el — mondá — a fogadalmat, mit Isten előtt tettetek le. Hisz a gyermek, ki édes anyjáról feledkezik meg, szomorúságot okoz, maga is nyugbatatlan, bánatos lesz. Hogyan lehetne elhagyni a mi szűz Anyánkat, kinek hathatós közbenjárása mindnyájunkra hasznos. Megsegít ő minden hozzáfutólót az élet nyomorúságában és a halál órájában. Az az érem, a kongregáció jelvénye elveszhet, de a szűz Anyának képe a szívekből soha ki nem pusztulhat. És ha azt az érmét benső örömmel viselitek: akkor hálás szívvel gondolhattok a segítségére, az oltalomra, s akkor boldog lesz éltetek s tapasztalni fogjátok a szűz Anya olthatatlan szeretetét.“ A beszéd után Püspök ur sajátkezüleg tüzte fel a leventék mellére az érmeket s nyujtotta át az okleveleket. Az egész ünnepség alatt, melyen óriási nagy közönség vett részt, a főgymnasium énekara válogatott, megható énekeket adott elő.

— Konfencia beszédeket fog tartani P. Midlinszky jezsuita atya a helybeli

irgalmas nővérek templomában férfiak számára ápr. 1-től, szerdától kezdve három napon át. A beszédek este 8 órakor kezdődnek. Szombaton d. u. sz. gyónás a vasárnap reggel szent áldozás lesz.

— A helyi egyházközség újonnan megválasztott algonokka Csabry B. dr. f. hó 22-én d. e. 10 órakor tette le az esküt a székesegyházban a szent evangéliumra. Zomora D. kanonokplebános lelkesen szólott úgy az esküttevőhöz, mint a teljes számban megjelent egyháztanácsosokhoz. Sajátságos helyzeténél fogva — nygomond — a gyulafehérvári egyházközség előtt ugyan a többi egyházközségektől, de régiégenél, tagjainak szellemi erejénél fogva még az első köze tartozik. Es hábár ez idő szerint autonómikus jogánál fogva nagyobb vagyont nem is kezelhet, bizony lehet számitani, hogy eljő az az idő is, midőn éppen az egyházközség vezető főfőinek hathatós buzgósága oda juttatja a dolgot, hogy tekintélyes vagyonról is lehet szó. Külömben az egyházközség tanácsosainak az iskolagyűk, valamint társadalmi tere is bő alkalom akad arra, hogy ősi egyházközségünkben a kath. öntudatot megerősítsék. Az eskütétel után az egyháztanács a kanonok plebánonál tisztelettel, kinek vezetése alatt a püspök ur ő méltóságához járult hódolatra. A püspök ur végtelen kegyességgel fogadta a tiszteletket, kitartásra, munkásságra buzdítván őket. A hódolat után megtörtént az egyházközség vagyonának átvétele.

— „Ez a város református város.“

A híres városnak tehát újabban akad egy pendanta: a református város. Az Erd. Prot. Lap legalább egész komolyan írja, hogy *Kézdivásárhely város* mellett utve határozottan kimondta: „Kézdivásárhely református város.“ Hát ugyan miért? Mint hogy mi emberek a szívekből és mélybe nem láthatunk, következőleg a benső érzelmeket sem ismerhetjük, annak a dolognak elbírálásánál, hogy valamely község mennyiben magyar vagy oláh, mennyiben r. kath. vagy ev. ref., csupán a statisztika adataira támaszkodhatunk. Itt már csakugyan a numerus a döntő. Hát hogyan áll a dolog? A legújabb adatok szerint Kvasárhely 5836 lakosa 79-en van ev. ref. 2655, róm kath. 2734, tehát 79-el több mint ev. ref. de azért a saját külön felekezeti statisztikai tudomány szerint Kvasárhely református város“. Am legyen az ő hitük szerint. Voltaképpen mi más okból tettük szavát a dologot. A kvasárhelyi r. kath. főgymn. igazgatója egy régebbi, de mai napig is érvényben levő püspöki rendeletre támaszkodva nem engedte meg, hogy a felekezeti hitoktatók, köztük az ev. ref. is, az intézet tantermeiben tartsák meg a vallásórákat. Ebből az Erd. Prot. Lap azt a megokolatlan következtetést vonja, hogy a nevezett intézetben a nem katolikus tanulók megaláztatnak. — Dehogyan is kérem! A kath. tanintézetekben mindig feles számmal vannak mindenféle protestánsok, görög keletiek, zsidók, de nemcsak hogy megaláztatásnak nincsenek kitéve, hanem akárhányzoreddelgeltesben részesülnek. Vajjon az intézetek természetére való tekintettel nem mondhatnók-e ki mi is, miként a *protestánsok teszik*, hogy a nemkath. tanulókat sem *iskolai jutalmakban, sem tandíjmentességben* nem részesítjük. A tények bizonyítják, hogy mi e tekintetben az érdemen kívül mást nem igen vettünk tekintetbe — elmondhatjuk ezt a tulsó oldalon? És mert mi mindig ilyen túrlemesek voltunk, most már azt kívánjuk, hogy saját hajlékainkat engedjük át nekik, hogy aztán minket saját hajlékainkban gyalázhassanak, szidhassanak. Laassként e rendszer szerint oda is eljuttatnánk, hogy a zsidó rabbiner hasonló jusson bejövén tanteremünkbe, követelni fogja a tesszűlet eltávolítását, mert hát az sérti az ő zsidóságot. Majd a következetesség elvénél fogva egyes községekben, a hol csak kath. templom van, a protestánsok s nyomukban zsidók is kölcsönkérnek azaz követelik időnként templomunkat saját baszuálatra imaházul. Na de már ennyit csak nem engedünk meg tisz-

telt atyánkfainak, azért hát ne lázadozzanak, hanem követeléseiket mindig ahhoz mérjék, a mit mi követelünk tőlük, aztán meg a valóságot ne téveaszék szem elől.

— **Halátozások.** *Buzás Mihály* tb. kanonok, az alsóik-kászoni kerület főesperese, ny. esikszentmártoni plebánus f. hó 23-án, este 72-ik, áldozópapsága 48-ik évében erős meghülés okozta betegségben, a haldoklók szentségének felvétele után *Csikszentkirályon* elhunyt. Földi maradványait f. hó 26-án helyezték örök nyugalomra. A meghaldogultat egyháza iránti törhetetlen hűség és ragaszkodás jellemezte. Meggyőződése nyilvánításában őszinte, megalkuvást nem ismerő jellem volt. A nagy időknek is tanúja volt a lángoló hazaszeretettel tűnt ki. — *Szász Károly* a csiksomlyói róm. kath. főgyemu. rendes tanára élete 54-ik tanársága 26 ik, évében, hosszú és eredményes működés után f. hó 23-án Csik-Somlyón elhunyt. Halálát özvegye az. *Szabó Berta*, két leánya, vejei s unokái siratják. Volt tanítványai mindig kegyelettel fogják megőrizni emléket, mert kevés tanár tudott így az ifjak értelméhez és szívéhez szólani, mint éppen az elköltözött. Requiescant in pace!

— **Érettségi vizsgálatokra való jelentkezés.** A gyefehérvári róm. kath. főgymnasiunál a f. iskolaév helyezett tartandó érettségi vizsgálatokra jelentkezni lehet április 1-től 15-ig az igazgatói irodában. A jelentkezők hozzák magukkal keresztlevelüket, (az izraeliták születési bizonyítványukat) és a gymnasiunai tanfolyam alatt nyert összes osztály bizonyítványaikat, úgyintén a vizsgadíjat: 12 koronát. Magántanulók ez öszeg kétszeresét fizetik.

Az igazgatólag.

— **Nyilvános köszönet.** A tekei róm. kath. templom felszerelésére a következő nemes hívők adakoztak: *Papp Zoltán* járási főszolgabíró 200 kor. értékű 14 drb. nagyon csinos kivitelű szenterkesztői képet. *Özv. Gaál Gyuláné* volt oltáregyesületi elnöknő, az oltári szentséget imádó két anygyallal díszített és sajátkezűleg himzett igen szép antependiumot. *Mezőkerület* szegény templomunk részére pedig: *Özv. Fekete Domokosné* sajátkezűleg himzett antependiumot. Ő nagysága ev. ret. létre ez ajándékával szép jelet mutatja szeretetének templomunk illetve egyházunk iránt. *Ajtai Gyuláné* sajátkezűleg himzett két szép oltárpárnát. *Szabó Dánielné* egy zászlot, egy páncikálét és egy koporsó terítőt 110 kor. értékben, s a templom előtti téren egy szép nagy keresztet állíttatott. A nemes szívű adakozók áldozatkészükléért fogadják az egyháztanáca nyilvános köszönetét. A jó Isten sok ilyen buzgó vallásos és nemes adakozó lelküket adjon szent egyházunknak!

— **Goldner úr.** Vaj' ki ő és merre van hazája? Internacionális szocialista, (értsd: hazátlan és vallástalan) tartózkodik Bpsten, az ország szívében, melyben mostanság sok romlott vér is csörgödez. Ez az úr hamar kimutatta a maga és pártja foga felhéré, egy még csak embrióban levő törvényjavaslat megvitatásánál. A gyermekek védelméről szóló javaslatot tárgyalták f. hó 20-án egy ánkétn, melyre a belügyminiszter a szocialisták képviselőit is meghívta. De nagyra vitte Isten, azaz a kátyuba került kormány a dolgukat. Igen, eonyire jutottunk. A magyar kormány rázorult a veres ingesek támogatására, a kik ország-világ színe előtt hazudnak, rágalmaznak, csalnak, szípoloznak, lábball tipornak minden tisztas hagyományt, a kiből kinő az anarkizmus, a nihilizmus és még minden ezután létrejövő izmus. Igen, eonyire jutottunk, ez az elem a kormány legnagyobb bizalma és erőssége. — Hát igen, a fenntisztelt úr, az emíteti ankétn így szólott: A törvényjavaslat 41. szakaszából ki kell hagyni

a *vallás* szót, „mert ez modern szabályzat lesz és az állami törvényekből ma már minde nélkül (?) kihagyják a vallás szót.“ Hát persze . . . persze. De talán Magyarországból még sem fognak Goldnerék ilyen értelmű modern államot csinálni.

— **XIII. Leó pápa** 25 éves uralkodása alatt körülbelül 64 enciklikát adott ki 1878. ápr. 11-től. Tájékozásl, hogy figyelme mi mindenre kiterjed, csak a következőket említhetjük fel a tárgy megnevezésével: 1) Beközönte az egész ker. világhoz (Inscrutabili, 1878 ápr. 11.) 2) A szocializmus ellen (Quod Apostolici 1878.) 3) A keresztény házasságról (Arcanum, 1880.) 4) A kor hibáiról (Etsi nos 1882.) 5) Az egyetértésről (Cum multa 1882.) 6) A társadalom bajairól (Nob. Gall. gens 1884.) 7) A szabadkőművesek ellen (Humanum genus 1884.) 8) Az államok ker. szervezetről (Immortale Dei 1885.) 9) A magyar püspökökhöz az egyház szabadságáról (Quod multum 1886.) 10) A szabadság természetéről (Libertas 1888.) 11) A keresztény polgárok kötelesegeiről (Sapientia Christiana 1890.) 12) A rabszolgaság eltörléséről (Catholicae Ecclesiae 1890.) 13) A munkások helyzetéről (Rerum novarum 1891.) 14) A bibliai tanulmányokról (Constat Hungarorum 1893.) 15) Jézus Krisztusról a megváltóról (Tametsi 1900.) 16) A keresztény demokráciáról (Graves de Communi 1901.) 17) Az egyház elleni harcok okai s orvoslások (1902, 18) A legfölségesebb Oltáriszentségről (Mirae caritatis 1902.) stb.

EGYESÜLETI ÉLET.

A *nagyszabeni kath. legényegylet* f. hó 22-én tartotta meg közgyűlését a legényegylet helyiségében.

Prokupek Sámuel pápai kamarás, igazgató mint a kör elnöke, megnyitó beszédében utalt azon nagy előnyre, melyben az egylet tagjai részesültek. Ezen előnyök egyike mindenesetre az, — mondá — hogy mindenkinek alkalmat ad arra, hogy önmagát kiki tovább képezhesse, amit a házi nevelés nem nyújtott, azt pótolja, amit pedig hiányosan nyújtott, azt tökéletesítse.

A szép megnyitó után, a titkár, pénztáros, fellülvizsgáló tagok és a gazda tették jelentést. Általános megelégedést és örömet keltett azon tény, hogy az egylet nemcsak megszabadult adósságaitól, hanem még 150 Korona többletet és maradékot tud föltüntetni.

A választásnál megválasztottak: első titkárnak *Rés János* s. telkés, második titkárnak *Hinkofer János*; pénztárnoknak *Stüchlich Gusztáv*; felügyelőnek (dékán) *Pulz János*; könyvtárosnak *Pulz Ede*; választmányi tagoknak: *Kreher Hugó*, *Schmidt Lajos*, *Timcsik György*, *Uchlrsh Rezső*.

A közgyűlés táviratilag bódolatát fejezte ki Fővédőjének Méltóságos és Főtisztelendő *Mailáth Gusztáv Károly* gróf erdélyi Püspök Urnak.

A magyar kántor.

I. Mint orgonista.

Szükség, hogy néha-néha szó essék erről is. Én nem akarok nagyhangú oktatást adni senkinek, midőn e kérdéssől szólok, hanem csak papírra vetni egy pár gondolatot, s módot adni jelesebb kántorainknak arra, hogy a tárgy fontosságához illően, tapasztalataikkal és szakavatottságukkal járuljanak e kérdés előreviteléhez.

Mikor én Csiksomlyón a tanítóképző intézet másodikos növendéke voltam, egyik felsőbb osztályos barátom azt a megfizethetetlen tanácsot adta, hogy a „Sed libera nos“ orgona-

kisérétével egy egész misét végig lehet orgonálni. Követtk is ezt a tanácsot buzgón, s mondatom, hogy mi ilyen *Sed libera nos* kántorok meglehetően számmal vagyunk ma is, az orgonaművészet nem nagy dicsőségére.

Nem mondom én, hogy a kántornak éppen-séggel szüksége volna mélyszegesen elméleti képzettségre vadászni, mert ehhez szenvedély és pénz kívántatik, a miből az első csak 10—15%-nak van meg, de az utóbbi még ennyinek sincs. Javaslók hát csak annyit, a mennyi minden kántortól kitelhetik.

A magyar orgonista a legjobb műzlesi és még eddig felül nem mult nagy mesterei és mintaképei szerintem a Zsaskovszky testvérek, kik a magyar orgonaművészet terén nem csak úttörők voltak, hanem halhatatlan vezérszallagok maradtak beláthatatlan időkig. Orgonaiskolájuk bár velős rövidséggel, de oly sok kincset foglal magában, hogy az nemcsak a kántorképzők növendékeinek, hanem maguknak a kántoroknak is nélkülözhetetlen segédeszközzel szolgál. Nagy kár, hogy e művet oly kevés orgonaszallon lehet látni.

Hogy tehát fölsleges dolgokat ne mondjak, egyelőre utalok azokra az aranytanácsokra melyek a szóban forgó orgonaiskolában foglaltatnak. Ezeken felül pedig szerény nézeteim volnaok még a következők:

1. Azt mondják, hogy az orgonajátéknak nemzetközinek, vagyis az egész világon egységesnek kell lennie. Bajos elbinni: sőt azon szerény véleményt vagyok bátor megköszöznatni, hogy annak nálunk magyarnak kell lennie, s mindenesetre nagyot vétekezik az, a ki a magyar zene sajátosságait az orgonáról számúzni akarja. Mert az orgona nem azért van, hogy az csak zúgjon bögyön, hanem azért, hogy a magyar ember lelkét áhítatra hangolja. Ez pedig nem megy sem németül sem taliánul.

Ha a templomi ének magyar, miért ne lehessen az orgonajáték is az? Ebben a tekintetben a magyar izlés meglehetően kényes. Éa a magyar kántorok legtöbbje, (a magam fajta gyengék is) ezt a kívánalmat gyakran alkalmazott lépcsőjatekkal igyekezik kielégíteni, csak-hogy dallamos legyen. S a magyar ember előtt ez is jobb, mint egy Mendelssohn praeludium. Ott vannak a híres külföldi mesterek, műveit mint Westbroeck, Engelbrecht, Rinek, Jensen, Chopin, Bach stb. műveit, tagadhatatlanul mély zenei tudással és művészettel. De mert hiányzik belőlük a dallamosság, a magyar fülnek teljességgel értéktelnek. Sőt még Führer, Rosini, Volkmer, Bethoven műveiből is csak gyéren csillan ki egy-egy dallamos részlet, a mely minket magyarul tudjon gyönyörködtetni.

Általánosságban el lehet mondani, hogy a kinek a magyar mesterek (Nemesovits, Hoos) művei meg vannak, az ne dobja ki a pénzét német orgonaművekre!

2., Az orgonakezelést illetőleg a székelyföldön az a szokás, hogy az év mindenik napján, hajtben és husvétben egyformán teljes orgonával játsznak, valamint hogy minden responsumot ilyenel kísérlnek, úgy, hogy a felelet zavaiból egy kukkot sem lehet érteni.

Szerintem a bűnbánat idején nincs helye a teljes orgonának, valamint a feleletekhez is csak annyi erősséget lehet venni, a mennyi a szavak érthetőségét nem veszélyezteti. És a kinek újabb szerkezetű orgonája van, az törekedjék a megállásnál elhaló (delrescendo) módszert alkalmazni.

3. Ének kíséretnél mi történjék a közlépésekkel (interludium)? Ilyenek az újabb szerzeményű orgonakíséretben nincsenek, s állítólag tilosak. Pedig a közjáték a magyar zenének olyan specialis sajátossága, hogy ilyen nélkül magyar dalművet képzelní sem lehet.

S ha valaki közlépés nélkül kísér végig egy magyar templomi éneket, annak hatása határozottan nem kellemes. Jól ismerte Zsaskovszky ezt a törvényt, s éppen ezért, igen helyesen, orgonakíséreteit a legkedvesebb elő- és közlépésekkel látta el. Nézetem szerint tehát mind az elő-, mind a közlépések igenis használandók, de abban a szabásban, a mint Zsaskovszky előírja.

4. Az orgonistának kötelessége, ének végeztével olyan hangnemből csatolni átmenetet, hogy az éneklő papnak megadhassa azt a hangot, melyen az ő énekének ereje a legkellemesebben érvényesül. Ez a hang lehet tölben egy félhanggal magasabb, nagy melegben mélyebb. Ha a pap rekedt, vagy rosszul van, bágyadt, s ehhez képest mélyebben hangon kezd énekelni, ez a körülmény az egész szolgálat alatt figyelembe tartandó.

5. Általában igen helyes a kántornak, — főleg hosszabb commemoratio esetén, s a nélkül, hogy a papot huzamosan várakoztassa — válogatott, szép kádensziákat, rövid utójátékokat hangjegyből játszani. Ezzel gyakorlatot szerez az orgona művek lejátszásában, s főleg a hangzatos szabályos alakításában. Idővel pedig úgy kitűnyesedik, hogy magától is képes lesz dalamos magyar játékok rögtönzésére.

A legnagyobb bökény itt is a pénz, a mi pedig megint nincs. És itt hivatalosan előtökölődik az a kérdés, hogy a templom pénztárából vajon évenként 2 korona nem jutna-e magyar orgona művekre is?

Buzás János.

Irodalom.

* *Principis obsta*). Ahhoz az újsághoz, mely „Jövendő“-t ír homlokára, a „Köznevelődés“-nek is lehet szava.

A három első szám van előttem ebből a Bródy Sándor szerkesztette „irodalmi és politikai“ újságból.

Csábos külső. Belső a jó és rossz, a kellemes és az utálatos váltakozik. Tehát alkalmas a tudatlanok és a gyengék megtévesztésére vagy megerősítésére. Könnyen játszik a nyelvel: szépen esengő, magyaros; de a mit kibullat, az sokszor gazos.

„A nagy emberi és az ezzel összefüggő nemzeti igazságok“ a programja. És csakugyan nagyvívű férfiak szólnak benne tudományról, művészetről, politikáról; szólnak sok tudással, határozottsággal, sokszor művészettel.

És mégis...

„Látunk eseményeket, tudunk szövődésekről és áramlatokról, a melyek halálos veszedelmek“ írja programjában. No, és „a Jövendő“ maga is ilyen „esemény“, „szövődés“, áramlat, mely pestist hord szét a hazában és evvel leforrizza azt a jót, a mit azok a nagy nevek tudományban, művészetben és politikában építettek hasábjain. Azt akarom mondani, hogy a „Jövendő“ keze alatt sokszor megrohad az erkölcs és betagy az igazság.

Mindenki tudja, hogy manapság nemcsak elgyengült aggok és elfasult világiak olvasnak regényt, hanem fiatal leányok és serdülő fiúk is. Tehát mivel kell táplálni ezt a romlatlan kedélyt és tiszta szívet? Olyan étellel-e, a milyent a „Jövendő“ Erdős Renée-je ad a harmadik szám nyughatodók oldalán? A „nyugtalan vágyakozások“ kiuevelése a fiatalok testében-lelkében.

* Szerkesztőségünknek meg nem küldött művekről szólni elvünk ellen van. De mert kifejtett programunk szerint egyik feladatunk éppen az ellenőrzés, szivesen adunk helyet a fenebbi helyes észrevételeket tartalmazó cikkeknek annál inkább, mert az illető folyóiratot magunk is tollhegyre szándékoztunk venni.

Szerk.

ben lehet-e a célja annak az újságnak, mely a „Jövendő“ nevét merve felvenni? Vagy talán a tisztességes érzék olyan „albiróné“-ra kíváncsi, a ki hajnalban hagyja el a mulatóhelyet s onnan megy a vásárocsarnokba, hogy ki tudja micsoda pénzből mert vegyen férjének, a kinek félős, hogy torkán akad a leves? Mi lesz az ilyen „Jövendő“-ből az alkonyon, ha csüggedt erkölccsel indul a hajnalon?!

Azt írja a „Jövendő“ hogy az igazságot keresi. — Micsoda igazság az, a mikor „római levelezője Magyar kardinálisok“ cím alatt annyit baklövés után — nem tudja tisztelni az egyházjogot, mely egyedül bivatott meghatározni azt, ki lehet római pápa és ki nem? — És az a „nagyon fiatal“ kardinálisjelölt mikor mutatta meg, hogy „proselitákat akar szerezni a katholicismusnak“? Nem tetszett olvasni „a majdnem legfiatalabbnak“ beszédeit, melyekben lesújtóan utasítja vissza a proselitákat? Tetszett olvasni? Akkor: az a szokás, hogy az ilyen nyilatkozatokat tekintetbe veszi és tiszteltben tartja az, a ki a nyilvánosság számára ír!

Mintha csak a „Magyar Szó“, vagy a „Budapesti Napló“ beszélne a „Jövendő“-n keresztül, a mikor ez a jezsuitákról ír; pedig aránylag sokszor ír, mert a három számban kétszer is megemlékezik róluk. „A jezsuitizmus újrábredésé“-ben kapva-kap Pey-Ordeix-nek, egy, a misézéstől eltöltött spanyol papnak a jezsuiták ellen írt drámáján; s mintha idegesen írná az a toll, hogy a „jeszuitizmus kinézte Magyarországot új Spanyolországának“: mindenki ismeri ezeket a keleti fuvalmakat abból a két újságból. Egy új hang vegyült azonban az ismert zajba; ez ott van Zola utolsó regényének, az „Igazság“-nak ismertetésében. Az ismertetés zamatosan csapolja le mondásait a regényből, a „kapzsi, telhetetlen, garázd“ papoknak a regényben megírt szerepléséből s utóljára avval csattan, hogy „Zólának, ennek az igazi embernek munkája a végén igazságot szolgált egy zsidó tanítónak, a ki mint az igazságnak élszánt bátor híve küzd nemcsak a papok ellen, hanem az ő csatasorában burjánzó kislelkűek ellen is.“

Aha! Titokzatos pénzekből élő „albiróné“; „garázd papok és jezsuitákról“; Ambrus Zoltánnak a gyászszertásokat szemtelentül lemosolygó „Otto élete és halála“ című rajza; a „nagy emberi igazságok“ a programban; „Zola ez az igazi ember“ — most már tisztában vagyok a „Jövendő“-vel. Olvassa el bárki csak azt a kis ismertetést az „Igazság“-ról és olvasson hozzá itt-ott a szépirodalmi részből és ki kell ismernie a „Jövendő“ zólis irányát.

Már pedig kinek kell ez, melyik tisztességes érzék kívánja ma ezt? És ha a jövendő-ről van szó, a magyar nemzeti állam melyik magyar munkáinak programját szűzete ki még idáig az ilyen irányzat?

Veszsen az a „Jövendő“, mely ilyen jövendőt készít a magyarnak! Mi tudomány kértünk, de színtarany erkölcsöt is: Ezen a két szegletkövön akarjuk fölemelni Nagymagyarországot s ha a „Jövendő“ bármelyiket is a kettő közül ki akarja útni alóla, rontani asar, nem építeni.

Mivel pedig régi dolog, hogy az ifjúság erkölcsi megmetyelzése a jövő alapjának megrothasztása, azért kérve övünk a „Jövendő“-től minden jó anyát és édes apát gyermekeikért s a hazáért.

Lakatos János.

* *Dominus Jesus*. Nyolc konferencia. Irta: Prohászka Ottokár. Ara I kor. 20 f. Kapható Buzárovits Gusztávnál Esztergomban. Még élénken emlékezünk a zseniális szónok óriási sikereire, miket a múlt év május havában a budapesti egyetemi templomban tartott konferenciáival aratott a főváros intelligenciája előtt. Lapok írták, szeg és túltanuk beszélték, hogy a székestő-

városi művelt férfiakra egyházi beszéd még nem gyakorolt hasonló hatást: utcán, kávéházakban, társas összejöveteleken egyik konferenciától a másikig egyébről sem folyt a szó, mint az általános elragadtatásról. Prohászkazt főlegleges dicsérni, tüneményes alakját ismeri az ország színeje. Mint író nagy és hatalmas, mint szónok páratlan. Megnevezett könyveinek renkvitűi előnye, hogy világosabb, könnyebben érthető, mint a kitűnő szerző többi iratai. Mert meg kell vallanunk, hogy Prohászkanak, az írónak tollát általában bizonyos köd fűdi, homály borítja. Az ember látja, érzi minden sorában a lángelme ötleteit, gondolatait, felfogását, de ki-vált a fiatalok, a kevesebbet olvasók csak nagy nehezen tudják magukba szívni s asszimilálni eszméit. Azért van ez, mert az idő hiánya miatt a munkaláztól égő írói kéz nem elég kifejezőten egységesít, nem rendszeresít világosan; inkább csak figyelmeztet, mint tanít. Témáján úgy szalad végig, mint gyorsvonat az alfüldeken. Nem enged időt a gondolatnak kényelmes öltözködésre, még gombolkozásra sem, hanem a stilust rádobja gyorsan a gondolat testére s izgatott hirtelenséggel leszegeti csontig. Ez a Prohászka stílusa. Vastagon téved, ki azt hiszi, hogy pongyola, ellenkezőleg olyan, mint zsinórvész, pitykés mellény a pusztaftián. A nyolc beszéd igazán művészi megfestése a Krisztusképnek, mely mint egy élő eszme, éltető nap sugárzik szét az egész életben. Hová még nem hatolt el ez a sugár, Krisztus lelkeinek melege, ott jégbe fagy minden, természet, gondolat, kultúra egyaránt. Prohászka könyve nem bölcseslet, nem apologia, hanem egy gyönyörű kép, mennyre egy toll csak képes annak meg-rajzolására; kép, melyen láthatók a keresztény világrend főbb vonásai s az emberi léttel való vonatkozásai. Látni, érezni lehet rajta a vallás erejét, ténységét, melynek csodálatától nem képes betelni a lélek. Az ilyen munkát nem szokás ajánlani. Tartsa szerencséjének, aki olvashatja s megértheti.

CSARNOK.

Uti emlékeimből.

Irta: Prokupek Sámuel.

(Folytatás.)

München.

A mi Münchennek fő vonzó erejét képezi, azok híres képtárai. A másnapot a képtárak megtekintésére fordítottuk s először is a Glaspalastban az állandó nemzetközi képképzőművészeti kiállításra mentünk. Az óriási palota, mely valamikor iparképzési célra építettet, telve volt modern képekkel, melyek között azonban, sajnálatos, a secessio dominált. Az ezernél több festmény fele legalább az új irány gyümölcse, melylyel megbarátkozni semmiképp sem tudok. Az originalitást túllik elvitatni nem lehet, de a bizarrság, mely azonban, kivételben rajtuk uralkodik, nem a művészet muzsájának szűllötte. A müncheni iskola számos remeke is ki volt állítva, feltűnően kevés válaszos tárgyú.

A legkedvesebb genre képet azonban az egyik terem bársony kerevetjén szemléltem. Egy kedves öreg pap, ugylászik kifáradva a sok nézésben, szunyadozva ült. Tisztes fehér haja fűrtökben csüggett homlokára, arcán a nyugalom derűje honolt. A sok látogató csendesen haladt el mellette, világért sem zavarta volna álmát. Ha festő volnék, ez eszmét felkarolnám, kitűnő genre kép lehetne belőle.

Azután a Schack-féle képtárba mentünk. A költő Schack a német császárnak ajándékozta képtárát, ki loyalsan nem vitte el Berlinbe,

hanem Münchenben hagyta. E képtár becsesebb kevesebb eredeti képen kívül kiváltkép a híres képek másolatai által lett értékesebbé. Feltűnően sok másolat van Lenbach, Wolf és Liebhardtól. Eredetiek Böcklin, Correlior, Piloty és Fühlschötl.

A legértékesebb gyűjtemények az ó és új Pinakottékban vannak elhelyezve. A római renaissance stílusú ó-Pinakottékban 1400 kép van kiváltkép a németalföldi, flamand és ó-német iskolából. E gyűjteményt 6 bajor uralkodó szerezte, ott is van mind a hatnak képe a bemenetnél. A legértékesebbek a Rembrandt képek. Az épület alsó szárnyában rézmetszvény gyűjtemény látható és a híres vázgyűjtemény is.

Az új Pinakotték a XIX. század és az aztán következő festő nemzedék kiváló művei számára van berendezve. Itt láthatni számos újkori híres festményt, melyeket reproduciókban már ismerünk. Minden teremben óriási közönség tolong, angolok természetesen nagy számban. A sok másoló és tanulmányozó, kik majdnem minden teremben állványaik előtt ülnek, megszokta már, hogy a közönség kíváncsián szemléli munkájában, sőt gyakran hangosan bírálgatja művét. A sok kép, miket az nap délután megtekintettünk, majdnem színvakságot okozott, bódulttá tett, úgy hogy a szabadba kellett kisetnünk a képek világából. Itt azonban záporosó eredt meg s majdnem harcba került, hogy egy villamosra feljuthassunk. A Maximiliánplatzra megérkezvén a Wiener Kaffehausba mentünk, mely lakásunkhoz közel fekszik. Itt végre négy hét után jó tejes kávét, valódi bécsi módra is élvezhetünk. Bámulatos, hogyan takarékoskodnak Németországban a tejjel. Egész utunk alatt a reggelihez sehol sem kaptunk egy gyűszűnyinél több tejet s így nem is nevezhető tejes kávénak. Itt végre bőségesen kaptunk tejet s a tejes kávéval sit venia verbo, lumpoltunk.

Egy másik híres gyűjteménye Münchennek a Glyptotheka, a plastikai művészet otthona. Szép jóniai stílusú épület, a termék világát az udvar felől nyernek. Az épület homlokzatán 12 fülkében híres szobrázok álló szobrai díszelnek. Nyolc oszloppal bíró porticusa felett Minerva szobra ékíti. A görög és római szobrászat számos remeke van összegyűjtve, az újabb mesterek közül Canova, Thorvaldsen, Schadov több szép műve.

Első rangú látványok közé tartoznak a Propiláák, tulajdoképen egy díszkapu, melyet kívülről 12 dór és belülről 16 jóniai oszlop hord és a görög szabadságharc emlékének megörökítésére van szentelve. A homlokzaton a reliefek bajor Ottó, mint Görögország első királyának tetteit ábrázolják. E nemes stílusú épület majdnem elragadó benyomást tesz a nézőre.

Mennyi érdekes épület és látvány van még a művészet e városában! A Máriaplatzon az ódon városház és nem messze tőle a góth stílusú új városház, mely a háromrészt balkon lúgasával, a rajta levő allegorikus szoborcsoportozatokkal ragadja magára a figyelmet. Itt sem hiányzik természetesen a Rathskeller a szokásos humoristius festményekkel. A nemzeti színház korinthusi oszlopcarnokáról, a Ludvigsstrasse új palotáival, az Arcadok oszlopcarnokai bennők Corpelius freskóival a legérdekesebb látványok.

A város emelésére annyit tett I. Lajos királynak gyönyörű lovasszobrot emelt a hálás útkör az Odeon-platzon, míg a Vittelsbach-platzon I. Miksa választófejedelem Thorvaldsen által mintázott lovas szobra áll. Az udvari könyvtár szép florenci stílusú palotájának csarnokában sok szép szobor díszel, maga a könyvtár 130000 kötet könyvet tartalmaz. A Hedvigstrasse végén áll a Siegesthor, mely a román Constantin diadalmának utánzása. Tetején a háromívű diadal kapunak oroszlanokat hajtó Bavaria áll, oldalai márvány reliefek. Szép látvány még a béke emlékoszlop a frankfurti béke emlékére. Egy 20 méter magas korinthusi oszlopon, mely egy parialid csarnokon áll, emelkedik a béke istennője arannyal fúttatott bronzból.

Münchennek híres angol kertjét, mely két kilométer széles, 5 kilométer hosszú és az Izar mellett elterül, a rossz idő miatt nem látogathattuk meg, pedig elsőrangú látvány a vízeséseivel, görög templomával, kínai tornyával, tavaival, díszvirágaival. Az Izar mellett sétálva feltűnt az Izarthor, mely még a 14. századból fenmaradt és restauráltatott. A kapu keleti oldalán a szép freskó Lajos császár bevonulását ábrázolja a műhirdeti caata után. A főkapu felett a Bold. szűz Mária, mint Bajorország patronájának és sz. Bennónak, mint München patronusának szobra, tovább sz. Mihály és sz. György szobrai állanak.

Az idő rövidsége miatt most ez alkalommal nem látogathattuk meg a Baviariát sem, mely hatalmas emlékmű a Theresienwiesen a várostól télórányi távolságra fekszik. A Baviariát, mely 19 méter magas, (tehát 9 méterrel magasabb, mint a Niedervaldi Germania szobor) a 48 dór oszlop hordta Rumeschalle körüli, benne 80 kiválóbb bajor hazafi márvány mellszobrával. Ezelőtt tíz évvel feljártam a Bavaria fejében is, melyben 6 személy számára ülőhely is van. Innen pompás kilátás esik Münchenre és a messze környékre.

Nagyon sajnáltuk, hogy München egyik büszkeségét a Starnbergi tavat, mely a városhoz közel fekszik és a híres kastélyokat sem tekinthettük meg, de haza felé siettünk s vágyva vágytunk már hazai levegőt szívni. Az osztrák határ ide oly közel tokszik, gyorsvonattal három

óra alatt Salzburgban lehetünk. A sok lapályos vidék után vágytunk alpesi vidéket, égig meredő magas hegyeket látni. Midőn a gyorsvonatra beültünk, ezer meg ezer utas tolongott az állomáson. A hordárnak meghagytuk, hogy közvetlen salzburgi kocsit keressen, mit ő meg is tett és nagy nehezen helyet foglaltunk, azon tudatban, hogy Salzburgig ki sem szállunk. Szép lapályos vidéken haladt a vonat, de egy óra múlva feltűnt a bajor alpok kéklő csoportja s nem sokára a legszebb helyesi panoráma között utaztunk. A festői hegycsoportozatok, az alpesi vidék jellemző üde zöldje, a festői alpesi házak mindegyüttelen lekötötték figyelmünket. Rosenheimen túl a legnagyobb bajor túr a Chiemsee mellett haladtunk, koronkint belepillantottam a szép tó életébe, megszámlálván a tó környékén fekvő festői falvakat, fürdőhelyeket. A festői Traunstein után az utolsó állomásra Freilassingba értünk, hol vonatunk egy fél óráig késedelmezett. Mi abban a tudatban, hogy direct kocsiban ülünk, teljes nyugalommal szemléltük, miként kapcsolják ki és be az egyes kocsikat miként arrangirozzák a vonatokat. Már egy fél óráig időzhettünk a vonaton, midőn hirtelen kétely támadt bennem a felől, vajon vonatunk Salzburgba megy, mintha hallottam volna is a kiáltást: „a Salzburgba utazók szálljanak ki.“ és kevéssel aztán egy vonatnak gyors elrobogását. Utolsó pillanatban kérdést intéztem, vajon csakugyan Salzburgba megy a vonat s nagy meglepetésünkre azt válaszolták: „ez Reichenballba megy.“ A vonat majdnem indulóféliben volt, podgyászaink a koci ablakból reptek ki, mi valahogy az ajtón, s a vonat tovább indult azonnal, minket a perronon hagyva. Nem írom le a körülállók mosolygását, de tanulságot merítettem: győződj meg önmagad mindig a felől, hogy közvetlen kocsiban ülsz és ne bízzál a hordárokkal.

Freilassing állomáson rekedtünk tehát. Az eső csepergett s mi azon elv szerint: ex recesitate fac virtutem“ recitálni kezdtük a breviumot. Egy óra múlva jött egy más vonat és azzal szerencsésen átléptük a „tágabb bázis“ határát és Salzburgba érkezünk. De a pechnek volt egy más következménye is. Az előttünk jövő vonatok útasai mind elfoglalták a szállodákat, mi majdnem egy óra bosszat fiakereztünk a városban míg szállást találtunk, egy szűk kis szobát és ezt is hol? — a „Hölle“ című szállodában. De szerencsére a szálloda jobb volt nevénél, a falakon mindenütt sz. képek és feaszletek. De hogy is lehet egy szállodát ilyen kevésbé biztató néven elnevezni?

A szerkesztő üzenete.

A beérkezett kéziratokra jövő számunkban mondunk véleményt. Addig egy kis türelmet kérünk.

Husvétii képes levelezőlapok

dús választékban kaphatók

a püspöki lyc.

könyvnyomdában

Gyulafehérvárt.

Eladó!

egy nagy terjedelmű
HÁZAS TELEK

Hol?

Megmondja a kiadóhivatal.

FELHIVJUK a t. közönség becses figyelmét azon körülményre, hogy a **Közművelődés** jelen alakjában **hirdetéseket** is közöl.

Ennélfogva tért nyer lapunkban az adásvételi ügylet iránti érdeklődés is, a mennyiben **birtokok eladását vagy vételét, haszonbérleteket, állások betöltését, árverések vagy árlejtések határidejét, ipari és kereskedelmi cikkek ismertetését és ajánlását** czélszerűen lehet eszközölni, — továbbá **gyógyfürdők, nyári lakok, szőlőkertek, gyógyító és tápszerek, borok, ásványvizek és másnemű italok eladására vagy vételére, és mindennemű szükségletek kielégítésére igen kényelmes módon lehet eladót, illetve vevőt találni.**

Sikeresen lehet továbbá a **Közművelődésben** való hirdetés útján értékesíteni eladásra szánt **könyvtárakat, irodalmi műveket, zeneeszközöket, festményekeket, könyveket, képeket, ujságlapokat, szobrokat, fegyvereket, régi pénzeket, ékszereket, butorokat, háztartási, gazdasági és más eszközöket stb. stb.**

Hirdetési feltételeink a következők:

Egy egész oldal területet elfoglaló		
hirdetés egyszeri közlési díja		K. 20.—
Egy fél	oldal	„ 12.—
Egy negyed	„	„ 8.—
Egy nyolczad	»	„ 6.—
Egy tizenhatod	»	„ 4.—
Egy harminczketted	»	„ 2.—

Iparosok és kereskedők többszöri hirdetés megrendelése esetén 10% árengedményben részesülnek.

A hivatalos hirdetések közlési díja külön árszabás alá esik, és pedig cm. területes számítással, mely területnek egyszeri közlési díja 10 fillérben van megállapítva.

Hirdetések szövegezését is elvállaljuk, de annak fejében külön 1 korona díj számítatik fel.

=== **A hirdetések díja előre fizetendő.** ===

Hirdetésekre vonatkozó megrendelések és pénzküldemények a püspöki Lyceumi könyvnyomtatóba intézendők.

Tisztelettel

a kiadóhivatal.